

Izpit pri predmetu Politika mednarodnega prava

Pravila in navodila:

1. Izpit traja 60 minut. Študentje esejsko odgovarjajo na štiri vprašanja na omejenem prostoru – vsako vprašanje na strani formata A4. Eno vprašanje vedno zajema vire mednarodnega prava. Dve vprašanji sta iz snovi. Četrto vprašanje često zajema dileme iz prakse (pravna vprašanja, ki se pojavijo ob dogodkih v mednarodnih odnosih).
2. Vsako vprašanje se ocenjuje z 2,5 točkami. Zbir točk je ocena izpita.
3. Časa je dovolj, vendar je prostor za odgovore omejen. Pomembno je premisliti (imam čas), kaj se mi zdi najpomembnejše pri odgovoru in to zapisati (sem omejen v prostoru). Sposobnost selekcije snovi je individualna lastnost študenta, kar se ocenjuje.
4. Skrbno je potrebno prebrati vprašanje in odgovoriti na vprašanje. Razkazovanje znanja, ki ga vprašanje ne zahteva, se ne upošteva.
5. Ocenjujejo se lahko le odgovori, ki jih ocenjevalec lahko prebere (nekdo drug vedno težje bere naš rokopis).

Primeri izpitnih vprašanj (**upoštevaj, da so lahko na izpitnem roku nova vprašanja ali, da so spodnja vprašanja zastavljena malo drugače**):

UVOD

1. **Če v MS ni zakonodajalca, ne izvršne in sodne oblasti, ali je MP sploh pravo? Če da, zakaj?** --> Da. Suverene države določajo svoj pravni red navznoter, z MP pa določajo svoje medsebojne odnose. V tem sodelovanju nastanejo številne pravne norme, njihova struktura pa je povsem enaka notranjemu pravu, predvsem civilnemu. Države jih sprejemajo kot pravno obvezujoče. S takim medsebojnim sodelovanjem se je ustvaril nek pravni sistem, ki ima z vsemi normami značilnosti nekega mednarodnega pravnega reda.

2. **Kaj je razlika med *soft law* in *hard law*, *de lege lata* in *de lege ferenda*, med pozitivizmom in šolo naravnega prava?** --> **soft law** so nezavezujoče konvencije, navodila, priporočila, mnenja etc. **hard law** je obstoječa zakonodaja: obvezni zakoni, uredbe, navodila, odloki. **de lege lata** pomeni obstoječe stanje pravne ureditve **de lege ferenda** pa stanje pravne ureditve, ki naj bi bilo

de lege lata = pravo ki velja in se uporablja, *de lege ferenda* = pravno predlogi, ki so lahko pomembni a še niso pravo. Pravni pozitivizem je utemeljen na najvišji avtoriteti volje države. Pomembne so prakse in dogovori med državami, pomembna so pravna pravila, ki jih izdajajo oblasti (moč ima vse tisti, kar sklene „vladar“). Naravno pravo pa je osnovano na ideji, da je nespremenljivo, splošno veljavno in ga je mogoče spoznati z razumom. Bitsvena je vez pravomoralna!

pozitivizem je nauk, ki pravi, da je pravo samo tisto, ki je postavljeno s strani države (ustava, zakoni,...)

nasprotno pa šola **naravnega** prava uči, da vsebina prava obstaja že v naravi in zato velja vsepovsod brez da bi jih bilo potrebno uzakoniti (npr. človekove pravice).

3. **Kakšna je razlika me 'mehkim' in 'trdim' mednarodnim pravom?** --> Enako kot 2

4. **Kakšna je razlika med soft law (mehko pravo) in hard law (trdo pravo)?** --> Enako kot 2

5. Kakšna je razlika med samoizvršljivimi in nesamoizvršljivimi pogodbami oz. njihovimi določili? --> **samoizvršljive** pogodbe so pogodbe na podlagi katerih se lahko sproži izvršilni postopek brez posebnega postopka sodišča (npr. neposredno izvršljiva notarska listina.), **nesamoizvršljive** pa za svojo izvritev zahtevajo sodni postopek.

6. **Kakšna je razlika med (pravnim) načelom in (pravnim) pravilom?** --> PRAVNO PRAVILO: zakonska določba, ki je predmet pravne razlage glede na pravno pomembna dejstva, ki naj se po njem presojujejo.

PRAVNO NAČELO: vrednotenje ki ne pomeni le izbire med dvema ali več možnimi rešitvami, temveč omogoča razlago, kaj pravno pravilo pomeni glede na dejstva kot predmet presojanja. Pravna načela so vrednostna merila, ki usmerjajo vsebinsko opredeljevanje pravnih pravil in način njihovega uresničevanja.

7. Kaj »kodifikacija« prava in kaj razumemo pod »kodifikacijo« mednarodnega prava? Lahko to enačimo s progresivnim razvojem mednarodnega prava? NE

8. Kakšen je odnos med notranjim in mednarodnim pravom?

Viri

9. **Naštej vire mednarodnega prava in razdelaj mednarodno pogodbeno pravo.** --> Mednarodne pogodbe (tudi mednarodno pogodbeno pravo ali meddžravni dogovori), običajno mednarodno pravo, splošna pravna načela so trije glavni formalni mednarodni pravni viri, med njimi ni hierarhije. Dva pomožna (sekundarna) vira pa sta sodna praksa in doktrina (učenje pravnih storkovnjakov). Obstaja še pravičnost (ex aequo et bono).

Mednarodne pogodbe so najbolj zanesljivo orodje mednarodnega prava. Veljajo samo za pogodbene stranke. Seveda so lahko enostranske, dvostranske ali večstranske. Ločimo pogodbe-posle, ki urejajo konkretne zadeve med pogodbenimi stankami in pogodbe-zakone, ki urejajo odnose med državami na določenem področju. Pravne norme, ki jih vsebujejo

mednarodne pogodbe, se lahko prekrivajo ali so celo enake z normami običajnega prava, vendar to ne pomeni, da je običajno pravo prenehalo veljati. (Kogentne&dispozitivne norme)

10. **Naštej vire mednarodnega prava in razdelaj temeljna pravila pogodbenega prava, ne da bi omenil kakšen drug vir mednarodnega prava.** --> enako kot 9.
11. **Kdaj je mednarodna pogodba neveljavna od vsega začetka (ab initio)?** --> Kadar bi nasprotovala načelom ustanovne listine OZN.
12. **Kako je treba tolmačiti mednarodne pogodbe po Dunajski konvenciji o pogodbenem pravu?**
13. **Kdo za sklepanje mednarodnih pogodb na osnovi mednarodnega prava ne potrebuje pooblastil pristojnega državnega organa?** -->Predsednik (šef) države, predsednik vlade, zunanji minister in vojaški poveljnik, če je država v vojaškem stanju.
14. **Kaj pomeni to, da je neka država pogodbo parafirala, ni je pa še podpisala?** --> To pomeni, da je zgolj sprejela in overila besedilo neke pogodbe (dogovora).
15. **Naštej vire mednarodnega prava, razdelaj najpomembnejše karakteristike občega prava, ne da bi omenil kakšen drugi vir mednarodnega prava.**
16. **Naštej vire mednarodnega prava in razdelaj obča pravna načela.**
17. **Naštej vire mednarodnega prava in razdelaj izvor in veljavnost obćih pravnih načel.**
18. **Naštej vire mednarodnega prava in razdelaj oba pomožna vira.**
19. **Naštej vire MP in razdelaj judikaturu.**
20. **Razloži razliko med načeli občega običajnega mednarodnega prava in obćimi splošnimi pravnimi načeli.**
21. **Naštej vire mednarodnega prava in razdelaj obća pravna načela. Kakšna je razlika med obćimi pravnimi načeli in načeli občega mednarodnega prava?**
22. **Razloži razliko med načeli občega običajnega mednarodnega prava in obćimi splošnimi pravnimi načeli.**
23. **Naštej vire mednarodnega prava in razdelaj karakteristike splošnih pravnih načel.**
24. **Naštej vire mednarodnega prava in razdelaj karakteristike pomožnih virov.**
25. **Naštej vire mednarodnega prava in razdelaj najpomembnejše karakteristike enostranskih pravnih aktov.**
26. **Naštej vire MP in razdelaj karakteristike sekundarnih virov.**

Vprasanja iz prakse

1. V čem vidiš formalno povezavo med denacionalizacijskim procesom v Sloveniji in njenim vstopom v NATO?
2. Je reakcija zunanjih ministrov držav EU (da ne bodo vabili predstavnikov Avstrije na svoje sestanke) na sestavo vlade v Avstriji pravno, izvenpravno ali protipravno dejanje? Razloži.
3. ZDA in SZ sta sklenili sporazum SALT I leta 1972. ZDA si zdaj prizadevajo za spremembo stanja, ki ga je sporazum določil. Na katera načina lahko ZDA legalno dosežejo spremembo stanja?
4. Na osrednji javni proslavi ob obletnici slovenske osamosvojitve 25.6.2001 je govoril tudi nemški Kanzler Gerhard Schröder. V katero kategorijo meddržavnih dejanj (obnašanja), ki jih obravnavamo pri mednarodnem pravu, bi lahko uvrstili ta dogodek in zakaj?
5. Morda se bosta Slovenija in Hrvaška dogovorili za arbitražo. Kako bi lahko to udejanili v resničnosti?
6. Na osnovi katerih virov mednarodnega prava so zaščiteni pripadniki Osvobodilne vojske v Makedoniji in kaj je bistvena vsebina njihove zaščite?
7. Ali in zakaj je oz. ni Kitajska dolžna vrniti izvidniško letalo ZDA, ki je pristalo na otoku Hainan?
8. Giro d'Italija, ki je v enem delu potekala po Sloveniji bodo predvodili italijanski karabinjeri. Je to mednarodnopravno dopustno ali ne? Kdaj je in kdaj ni? Kaj pomeni uniforma na simbolni ravni?
9. Zakaj in do kakšne zaščite, če sploh, so upravičeni zajeti pripadniki Al Kajde v ameriškem pomorskem oporišču v zalivu Guantanamo?
10. Predsednik ZDA je odpovedal ABM pogodbo. Je to pravno dopustno ali nedopustno dejanje in zakaj?
11. Hrvaška dovoljuje nameščanje nasadov školjk v Piranskem zalivu. Ali krši mednarodno pravo? Razloži zakaj.
12. Umaški sodnik za prekrške je obsodil Joška Jorasa na 30 dni zapora zaradi neplačevanja obveznosti do države hrvaške. Povej, ali se lahko to komentira s stališča mednarodnega prava in utemelji svojo misel.
13. Če se bosta Slovenija in hrvaška odločili za arbitražo glede spora v Piranskem zalivu, bosta morali skleniti 'kompromis'. Kaj veš o takem kompromisu?

14. Če bi prijeli Sadama Husseina živega, kateri forum in za katera dejanja bi mu lahko sodil?
15. Kaj veš o ekonomski coni in zakaj jo, ali pa ne, Hrvaška lahko razglasi unilateralno?
16. V Ljubljani velja izjema od kaznovanja za napačno parkiranje diplomatskih in konzularnih vozil. Je to v skladu s privilegiji in imunitetami diplomatskih in konzularnih predstavništev in ali je v skladu s splošnim pravnim načelom enakosti pred zakonom? Kako se vam zdi, da bi morala biti ta problematika urejena?
17. Katere pogoje bi moral izpolnjevati Dagestan, da se ga spozna kot samostojno/neodvisno državo v MS?
18. Na katera MPP pri razdelitvi piranskega zaliva se sklicuje Slovenija in na katera Hrvaška?
19. V Ljubljani velja izjema od kaznovanja za napačno parkiranje diplomatsko-konzularnih vozil. Je to v skladu s privilegiji in imunitetami DKP in ali je v skladu s splošnim pravnim načelom enakosti pred zakonom? Kako se vam zdi, da bi morala biti ta problematika urejena?
20. Katere sredstvo mirnega reševanja sporov predstavlja William Perry in zakaj?
21. Naštej kategorije omejitev vojskovanja, ki bi jih morale Združene države upoštevati ob morebitnem napadu na Irak. Razdelaj eno kategorijo s posebnim ozirom na korist prebivalstva.
22. Na kateri razlog legalitete in kateri legitimitete se lahko sklicuje protiiraška koalicija pri uporabi oborožene sile?
23. Utemelji bodisi legalnost in legitimnost, bodisi nelegalnost in nelegitimnost Mednarodnega tribunala za pregon oseb odgovornih za hude kršitve mednarodnega humanističnega prava na ozemlju nekdanje Jugoslavije od leta 1991.
24. Podpisana je bila Ustava EU. Kaj bo posledica tega, če ena članica Unije ne bo ratificirala dokumenta in kakšne opcije imajo nato članice EU, če bi le želele sprejeti ustavo?
25. Kaj ves o ekonomski coni in zakaj jo, ali pa ne, Hrvaška lahko razglasi unilateralno?
26. Če bi prijeli Sadama Huseina živega, kateri forum in za katera dejanja bi mu lahko sodil?
27. Dve od 25 držav članic EU ne bosta ratificirali pogodbe o ustavi za Evropo? Kakšne pravne rešitve so na voljo, da bi pogodba vseeno stopila v veljavo?

Subjekti

27. Naštej subjekte mednarodnega prava in razloži, zakaj je posameznik subjekt mednarodnega prava?
28. Definiraj in naštej subjekte mednarodnega prava ter utemelji kdaj in zakaj je Mednarodni odbor rdečega križa mednarodnopravni subjekt?
29. Naštej subjekte mednarodnega prava in razdelaj državo mesta Vatikan.
30. Naštej subjekte mednarodnega prava in razdelaj ICRC (Mednarodni odbor rdečega križa).
31. Definiraj in naštej subjekte mednarodnega prava ter utemelji kdaj in zakaj je Mednarodni odbor rdečega križa mednarodnopravni subjekt.
32. Naštej subjekte mednarodnega prava in razdelaj karakteristike Svetega sedeža.
33. Naštej subjekte mednarodnega prava in utemelji, zakaj se ti zdi (ali ne zdi) posameznik subjekt mednarodnega prava.

Pravo človekovih pravic

34. Kakšna je pravna narava univerzalne deklaracije o človekovih pravicah; utemelji!
35. Navedi vire, ki sestavljajo Mednarodno listino človekovih pravic. Opredeli njihovo formalno naravo ter na podlagi česa dejansko veljajo.
36. Kateri dokumenti sestavljajo Mednarodno listino človekovih pravic in kakšna je njihova pravna narava?
37. Katere listine sestavljajo Mednarodno listino človekovih pravic (international Bill of Human Rights) in kakšna je njihova narava?
38. Kateri dokumenti sestavljajo mednarodno listino človekovih pravic? Kaj iz nje je postalo del občega mednarodnega običajnega prava in kaj zavezuje le države pogodbenice?
39. Navedi vire, ki sestavljajo Mednarodno listino človekovih pravic. Opredeli njihovo formalno naravo ter na podlagi česa dejansko veljajo.
40. Kakšna je razlika v implementaciji evropskega in univerzalnega sistema varovanja prve generacije človekovih pravic?
41. Opiši osnovne značilnosti mednarodnopravnega statusa begunca.
42. V čem je bistvo pravice narodov do ti. interne samoodločbe in v čem se kažejo omejitve pri tem?

43. Za katere mednarodne zločine je pristojno Mednarodno kazensko sodišče? V katerih primerih je za njih individualno kazensko odgovoren tudi šef države pogodbenice statuta tega sodišča?
44. Na podlagi katerih dokumentov oz. njihovih delov lahko danes utemeljemo, da človekove pravice veljajo tako v vojni kot v miru?
45. V čem je pri »pravici narodov do samoodločbe« razlika med pravico do notranje (interne) in zunanje (eksterne) samoodločbe?

Objekti

46. Kateri so kriteriji za priznanje držav?
47. Naštej objekte po mednarodnem pravu in na enem razloži zakaj gre za objekt po mednarodnem pravu?
48. Kje se konča suverenost države nad kopnim, notranjimi vodami in teritorialnim morjem? Kakšne pravice ima država v tem območju?
49. Kako se po MP določa meja na morju?
50. Naštej pasove morja in razdelaj, kako je v vsakem od njih urejena svoboda plovbe?
51. Naštej svoboščine odprtega morja. Katere od njih in kako opredeljujejo tudi pravni režim teritorialnega morja in izključnega gospodarskega pasu?
52. Kakšna je razlika med koimperijem in kondominijem?

Sredstva mirnega reševanja sporov

53. Naštej sredstva mirnega reševanja sporov in razdelaj arbitražo.
54. Naštej sredstva enostranskega reševanja sporov in jih definiraj.
55. Naštej sredstva reševanja sporov in razdelaj eno po lastni izbiri.
56. Naštej sredstva mirnega reševanja sporov in razdelaj operacije za ohranjanje miru.
57. Kaj veš o konciliaciji?
58. Naštej sredstva mirnega reševanja sporov prevedena v UL OZN in razdelaj posredovanje.
59. Katera sredstva mirnega reševanja sporov so zajeta v UL ZN in niso naštet v njenem 33. členu? Kako je z obvezujočnostjo teh sredstev?
60. Katero sredstvo mirnega reševanja sporov ni naštet v UL ZN? Razdelaj ga.
61. Naštej mednarodne sodne forume, ki jih poznaš. Razdelaj enega.
62. Kakšna so razlike v postopku pred mednarodno arbitražo in meddržavnim sodiščem? Ali te razlike vodijo do različnih obvez držav, ki so v sporu, glede spoštovanja rabsodb (utemelji odgovor)?

Uporaba sile

63. Kako je sestavljen VS ZN, na kakšen način in kako se sprejemajo odločitve v njem?
64. Naštej sredstva enostranskega reševanja sporov in jih definiraj.
65. Kaj določa 51. čl UL ZN?

Diplomatsko in konzularno pravo

66. Do katerih imunitet je upravičen častni konzul?
67. Naštej primerljive diplomatske in konzularne funkcije. Kakšna je temeljna razlika med diplomatsko in konzularno zaščito interesov državljanov? Zakaj takšna razlika (upoštevaj tudi funkcije, ki niso primerljive)?
68. Naštej funkcije diplomatskega predstavništva po Dunajski konvenciji o diplomatskih odnosih.
69. Naštej funkcije konzularnega predstavništva po DKKO.
70. Kakšna je razlika med akreditivnim in patentnim pismom?
71. Kakšne so funkcije dojena diplomatskega zbora?
72. Primerjaj funkcije, ki jih opravljata diplomatska misija in konzulat v državi sprejemnici. Zakaj obstajajo te razlike?
73. Katere so bistvene razlike med imunitetami in privilegiji, ki jih uživajo diplomati in konzuli? Zakaj obstajajo te razlike?
74. Naštej primerljive diplomatske in konzularne funkcije. Kakšna je temeljna razlika med diplomatsko in konzularno zaščito interesov državljanov? Zakaj takšna razlika (upoštevaj tudi funkcije, ki niso primerljive)?